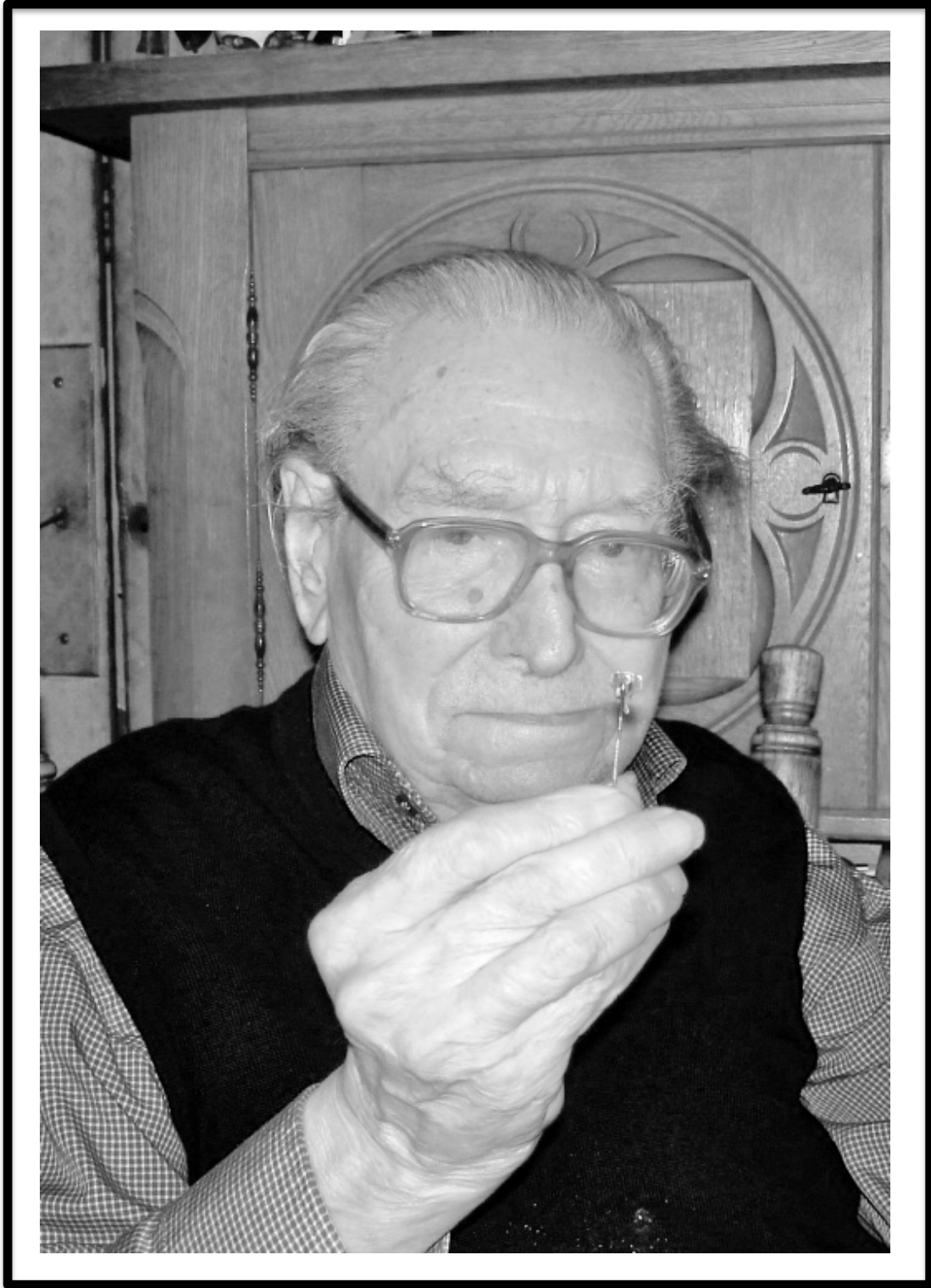


18 mei 2017. Derde jaar. Bijzonder nummer.

Blad zonder naam

Periodiek van schaakvereniging EsPion



Jan C. Roosendaal

*23-11-1921 †16-05-2017

In Memoriam Jan C. Roosendaal

Afgelopen dinsdag om ongeveer zes uur is ons oud-lid Jan C. Roosendaal overleden. Jan heeft de respectabele leeftijd van 95 jaar en 6 maanden bereikt. Hij had nog wel ouder kunnen worden, hij had het ook nog wel gewild, maar omdat hij geheel volgens zijn eigen wetten leefde, is het einde toch nog eerder gekomen dan verwacht. Die wetten hielden onder meer in dat hij koste wat koste zelfstandig wilde blijven wonen. In zijn eigen huis, waarvan de omschrijving ‘overvol’ ongeveer het understatement van het jaar is. De vermoedheid die de laatste jaren regelmatig opstak, in combinatie met dat overvolle huis heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat hij tussen zijn bed en de boekenkast gevallen is en niet meer overeind kon komen, tot er alarm werd geslagen en hij licht onderkoeld en gedehydrateerd werd gevonden.

De gang per ambulance naar het ziekenhuis vorige week donderdag heeft nog wel tot een korte ervaring geleid, maar uiteindelijk mocht dat niet voldoende baten.

Jan was een markante figuur die veel voor Schaakvereniging De Pion heeft betekend. Als speler, als bestuurslid, maar vooral als redacteur van de periodieken die deze vereniging deed verschijnen: Het Pionbabbeltje en De Pionier. Meestal werkte hij daar als solist aan, een tijdje met Sonja van den Heuvel en enkele jaren met Peter de Heer, af en toe mocht ondergetekende hem assisteren. Maar Jan deed het liever allemaal zelf. Als schaakjournalist van het Vrije Volk en later als redacteur van de Spectrum Encyclopedie had hij een strenge standaard ontwikkeld over wat wel en niet mocht in taalgebruik. Zo mocht er in geen enkel stuk ‘ik’ voorkomen, tenzij er iemand werd geciteerd, maar dat moest dan wel een letterlijk citaat zijn, zoals “Ik had je toch al voorspeld dat je tegen hem geen Siciliaan moest spelen.” Schreef je toch in de ik-vorm, dan maakte hij daar ogenblikkelijk een zin van met ‘ondergetekende’. Ik gebruik die formulering daardoor zelf nog regelmatig.

Verbeten probeerde hij de leden zover te krijgen dat ze hun bijdragen leverden aan het clubblad en daar hij redelijk overtuigend kon zijn, was hij daar dan ook behoorlijk succesvol in. Daarnaast was hij altijd bereid zelf de nodige stukken te schrijven, over schaakproblemen bijvoorbeeld, waarin dan stevast zijn imaginaire vriend Sjoerd ten tonele werd gevoerd. Of er vloeide opeens een gedicht uit zijn pen, al dan niet verbonden met het schaakspel en ook zijn beschouwende fantasieën met Kerst en Nieuwjaar.

Als schaker was Jan een geduchte tegenstander ver boven het niveau van ‘ondergetekende’. Jarenlang was Jan een vaste waarde voor het eerste tental, tot op hoge leeftijd. Aan opscheppers had hij een broertje dood, en, hoewel hij beslist zeer zelfbewust was, was hij tevens bescheiden. Wij speelden zelden in competitieverband tegen elkaar, maar af en toe kwam het er toch van, ‘ondergetekende’ werd dan vakkundig van het bord gemept. Op die ene keer na, Jan stond glad verloren, leek reddeloos. Hij vlocht echter een verleiding in de stelling en toen dat het gewenste effect had zei hij met uitgesproken veel plezier in zijn stem: “Wat ben je toch een prutser!” Er zat weinig anders op dan hem gelijk te geven en de vlag te strijken. Zo’n uitspraak tekende hem wel: hij stak zijn mening niet onder stoelen of banken, zonder dat hij daar ook maar iets kwaadaardigs mee bedoelde. Hij kon het hardgrondig met je oneens zijn, maar in conflict met hem komen overkwam je nooit. Hij maakte vrijwel niemand ooit een persoonlijk verwijt.

Met opvallend gemak verdedigde Jan uitgesproken meningen, meestal gebaseerd op logica, al was het soms Jans geheel eigen logica. Sommige dingen vond hij niet, die wáren zo: klassieke muziek wás beter dan popmuziek, dat was niet echt een kwestie van smaak. Dat was een feit! En sommige dingen hóórden gewoon op een bepaalde manier, daar ging je inhoudelijk niet over discussiëren: je vertelde gewoon hoe het zat. Dat maakte bestuursvergaderingen met Jan vaak levendig, temeer daar er wel snel spijkers met koppen geslagen moesten worden: ter afsluiting van een bestuursvergadering hóórde er gekaart te worden. Bridgen zou ook gekund hebben met Jan C., hij was als schaakjournalist gewend om bij grote toernooien in de jaren zestig en zeventig met de grootmeesters als Bent Larsen, Viktor Kortchnoj en Anatoli Karpov te bridgen. Het toenmalige Pionbestuur drie Jannen, twee Kezen één Tom was echter van een wat minder highbrow allooi: het werd dus klaverjassen, waarbij het fenomenale geheugen van Jan ook vaak de doorslag gaf.

Als schakers kennen we hem dus vooral als speler en als redacteur, maar Jan was meer dan dat. Een veelzijdig man was het. Dé Nederlandse expert op het gebied van detectives en misdaadverhalen, maar bovenal geïnteresseerd in klassieke muziek. Was hij in een ander tijdsgewricht was geboren en had hij daarvoor ouderlijke steun gehad, dan was hij na de middelbare school het liefst aan het conservatorium gaan studeren. De oorlog besliste echter anders: het werd (dwang-)arbeid in Duitse werkkampen in Rusland en Letland. Na bevrijding door de Sovjets bleek al snel dat Jan en consorten geen nazi's waren, maar de Russen hadden geen tijd om zich het lot van deze lieden echt aan te trekken: dus werden ze verzocht op eigen gelegenheid te repatriëren. Veel over deze thuisvaart vertelde Jan nooit, wel dat er bij zijn aankomst in december 1945 thuis niet meer op was gerekend dat hij nog het leven bezat. Hij heeft er nog ruim 71 jaar aan vastgeknoopt. Daarin heeft hij nog een veelheid aan bijzondere dingen gedaan: problemen gecomponeerd, strips verzameld, muziek verzameld, beschreven en gecomponeerd, gevelstenen gefotografeerd, beschreven en gerubriceerd, enzovoorts, enzovoorts. De foto op de omslag van dit blad toont Jan op 26 april 2013: hij bewondert er de gouden Bondsspeld van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond die hem even tevoren door de voorzitter van de Schaakbond Groot-Amsterdam was uitgereikt.

Ik zal deze wonderlijke man missen.

tom kooij

Jan als Probleemcomponist

Jan was een fanatiek ontwerper van schaakproblemen. In zijn eigen woorden zijn: “Volgens Van Dale zijn dat geconstrueerde stellingen met een kunstzinnige oplossing. Problemisten spreken liever over een schaakcompositie, hetgeen tevens aansluit op de benaming ‘componist’ voor degenen die,, schaakstellingen construeren.” Jan schreef regelmatig over deze tak van de schaaksport. Zo publiceerde hij in 1991 in eigen beheer het boek: *MAT IN TWEE ZETTEN – Een excursie naar het land van de tweezet*.

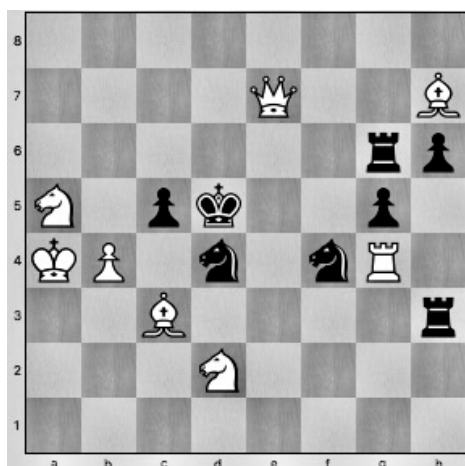
Een Tweezet is een geconstrueerde schaakstelling, die moet voldoen aan strikte regels:

- de eerste zet is de sleutelzet, deze moet uniek zijn, de stelling mag niet zodanig zijn dat er twee verschillende sleutelzetten zijn. Wit kan wel met andere zetten beginnen, maar die mogen nooit leiden tot een ondekbaar mat in het gegeven aantal zetten, in dit geval dus twee. Na de sleutelzet kan zwart op verschillende manieren proberen te verdedigen.
- wit moet op elke mogelijke verdedigende zet van zwart een ander matgevend antwoord hebben.

In Jans boek beschrijft hij in ruim 130 bladzijden de geschiedenis van ‘de tweezet’, met analyses en over en achtergrondinformatie over de modewisselende modes die de geschiedenis van de tweezet kent en Jan gaat daarbij in op de fitnesses van 248 van deze gecomponeerde stellingen. Tot slot geeft hij dan zonder analyse, maar met oplossingen, deze eigen compositie, op de achterpagina.

J.C. Roosendaal

Die Schwalbe 1956



Hieronder staan de sleutelzet en de oplossingen.

Het zou Jan echter geen plezier doen als u de oplossing geheel cadeau kreeg. Daarom staat het ondersteboven.

Jan daagt u dus postuum uit te puzzelen.

Pd4, dreigt 2. De5#
 1... Pf3, 2. Pe3#
 1... Pc6, 2. Pb6#
 1... Pde6, 2. Db7#
 1... Pf6, 2. Dd6#
 1... Pd3, 2. Dc4#
 1... Te6, 2. Pdx5#

Jan C. Roosendaal in wat cijfers, een greep, verre van compleet:

Lid van de Pion van 1-7-1967 tot 1-9-2015, actief schaker tot 2008

- 1940 Jeugd Schaakkampioen van Amsterdam
- 1984 Senioren Kampioen van Amsterdam S.G.A.
- 1955-1987 Met het eerste team van Het Vrije Veld (schaakvereniging van Het Vrije Volk) 5 maal kampioen van de Amsterdamse Schaakbond
- 1970-1990 Medewerker *Schach-Echo* (West-Duitsland)
- 1971 Bestuurslid van Schaakvereniging De Pion als Redacteur van het cluborgaan
- 1976 Verschijnen van het boek *Misdaad in Holland* – Jan C. Roosendaal
- 1974 en 1979 Met het team Kampioen van de Overgangsklasse Schaakbond Groot Amsterdam
- 1983 Clubkampioen van Schaakvereniging De Pion
- 1988 Verschijnen van het boek *Een wandeling door de Jordaan* – Jan C. Roosendaal
- 1991 Tweede in de interne competitie van Schaakvereniging De Pion
- 1991 Mede-oprichter Vereniging Vrienden Van Amsterdamse Gevelstenen.
- 1984-2009 Bestuurslid van Schaakvereniging De Pion als Redacteur van het cluborgaan
- 2013 Jan ontvangt de Gouden Erespeld van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond wegens meer dan 50 jaar lidmaatschap
- 1992 Winnaar van de Struijaarttrofee, samen met Ton van der Eyden

Uitvaart Jan C. Roosendaal: Maandag 22 mei 12:30 Nieuwe Ooster Begraafplaats, Kruislaan 126, A'dam

Jan als dichter

Zo van tijd tot tijd produceerde Jan een bundel gedichten, in eigen beheer. Meestal ging het om een melange van serieuze en lichtvoetigere poëmen. Daarbij legde Jan zich strenge regels op. Of het nu ging om een geestige limerick, of om een klassiek sonnet, alexandrijn of rondeel: elke compositie moest voldoen aan alle regels betreffende rijmschema, strofe, metrum en voet. Alles moest kloppen, alles even perfect zijn. De titels van de bundels gaven meestal al aan dat de inhoud gevarieerd was: “GEWOON EN GEWAAGD”, “ER WAS EENS... EN ANDERE NIETSWAARDIGHEDEN”, “WISSELEND UITZICHT”, “TEGENSTELLINGEN”, “LUCHTHARTIG EN LICHTVOETIG”

Hieronder een sonnet (uit “SCHAARS LICHT”) en drie limericks (uit “GEWOON EN GEWAAGD”).

Hij had de grote reis gemaakt
Waarvan geen is teruggekomen,
Nu rust hij tussen hoge bomen
Met hen wier leven heeft verzaakt.

Men staat rondom zijn graf, geraakt
Door wat de dood heeft weggenomen,
En ziet het wellicht als een omen,
Daar men ook zelf eens niet ontwaakt.

Wanneer de plechtigheid voorbij,
Drentelt men zwijgend over paden,
Langs vele stenen, rij naast rij,

Voor hen, die ongeacht hun daden
Of welstand van de dood het teken
Kregen de Styx over te steken.

Een schaker in Les Deux Églises,
Weigerde kribbig remise.
Reeds na korte tijd
Kreeg hij hevige spijt,
Want hij zette zijn dame en prise.

Er was eens een juffrouw in Drenthe,
Die kreeg opeens last van de lente.
Ontkleed in de zon
Zittend kreeg ze een bon
Van en preutse politieagente

Er was eens een man in Brindisi
Verliefd op een zekere Sisi.
Hij sprak haar dus aan,
Maar ze riep: Laat me gaan,
Anders roep ik meteen de pelisie!